

Prefață

Heinrich Geiselberger

„Când o ordine mondială se prăbușește,
atunci lumea începe să se gândească la ea.“

Ulrich Beck, 2011¹

Ideea acestei cărți a apărut în toamna anului 2015, după ce, pe 13 septembrie, o serie de atentate au zguduit Parisul și după ce în Germania discuțiile despre sosirea sutelor de mii de refugiați au devenit tot mai virulente. Reacțiile politice, cele mediatice și întregul discurs din jurul acestor evenimente au lăsat impresia că lumea a recăzut brusc sub niște standarde câștigate cu greu și care fuseseră considerate stabile.

În legătură directă cu terorismul și migrația stă faptul că, peste tot în lume, continuă să se extindă numărul teritoriilor ieșite de sub orice control statal. În 2016, majoritatea persoanelor care au cerut azil în Germania provin din trei state: Siria, Afganistan și Irak, care în 2016 erau clasificate pe ultimele locuri în *Fragile State Index* al ONG-ului Fund for Peace.² Deși spațiile goale de pe hartă au devenit de-a lungul secolelor tot

---

¹ Ulrich Beck, „Kooperieren oder scheitern. Die Existenzkrise der Europäischen Union“, în: *Blätter für deutsche und internationale Politik* 2 (2011), pp. 41-53.

² J. J. Messner, *Fragile State Index 2016*, Washington: The Fund for Peace, 2016, p. 7.

mai mici, acum lucrurile par să o apuce în cealaltă direcție: în epoca Google Maps, se extind regiunile despre care se știu foarte puține lucruri, cărora pare-se că li s-ar aplica vechiul avertisment al anticilor: *Hic sunt leones* (Aici sunt lei).

Multe dintre reacțiile politice la aceste atentate teroriste și la valurile de imigranți se potrivesc însă unui model care ar putea fi mai degrabă descris în termenii „securitizării” și ai unei politici postdemocratice mai degrabă simbolice: s-a cerut ridicarea unor ziduri la granițe, s-a spus chiar că ar trebui să se dea ordin să fie împușcați refugiații ce încearcă să le treacă; președintele francez a instituit starea de urgență, explicând că țara se află în război. Incapabili de a se adresa, la nivel național, cauzelor globale ale unor provocări ca migrația, terorismul și inegalitatea crescândă, sau incapabili să le combată cu strategii pe termen lung, tot mai mulți politicieni insistă pe lege și ordine în politica internă, promițând să redevină „măreția” respectivelor state.³ În rolurile lor de salariați, co-decidenți suverani, elevi sau utilizatori ai infrastructurii publice, nu li se mai poate oferi mare lucru cetățenilor în epoca austerității. Drept urmare, centrul de greutate al politicii se mută pe dimensiunea apartenenței naționale, pe promisiunea siguranței și pe recuperarea măreției unor vremuri de mult apuse.

Am putea să lungim lista de simptome ale acestei regresii aproape la nesfârșit: de pildă, dorința unora pentru o de-globalizare anarhică și unilaterală, sau apariția mișcării

³ Zygmunt Bauman, *Strangers at our Door*, Cambridge, Polity Press, 2016.

de politică identitară în Franța, Italia, Austria; xenofobia și islamofobia, valul de crime motivate de intoleranță, sau – firește – ascensiunea unor demagogi autoritari ca Rodrigo Duterte, Recep Tayyip Erdoğan ori Narendra Modi.

În toamna lui 2015, aceste lucruri erau deja însoțite de o isterie crescândă și o înăsprire a discursului public, dar și de un anumit comportament de turmă din partea instituțiilor de mass-media recunoscute. Se pare că nu se mai putea vorbi despre exod și imigrație fără a se folosi concepte din câmpul semantic al „catastrofelor naturale” și „epidemiilor”.⁴ În locul unui apel la pragmatism și la calm, sau al unei încercări de contextualizare istorică a evenimentelor care să relativizeze întrucâtva situația, pericolul terorismului și imigrația au fost prezentate în Germania ca cele mai mari provocări cu care se confruntă țara nu doar de la Reunificare încoace, ci de la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial. Iar la proteste și pe internet, au început să circule brusc termeni ca „presa minciunilor”, „dictatura cancelarului” și „trădătorii poporului”.

Simptome ca acestea vor fi discutate în cartea de față sub noțiunea de Marea Regresie. Dincolo de o credință naivă în progres – o naivitate conținută în noțiunea însăși –, cartea intenționează să arate că transformări ale modernității pe care le credeam ireversibile își pierd forța în cele mai diverse

---

⁴ Un lucru care, vizual, a fost întărit și de faptul că în poze puteai să vezi oameni cu măști de protecție, așa cum purta și operatoarea de imagine ungară care filma refugiați în septembrie 2015.

zone și că suntem martorii unei reîntoarceri sub un anumit nivel de „civilitate”.⁵ În același timp însă, termenul caută să denumească un alt fenomen enigmatic: faptul că dezbaterea despre efectele globalizării a intrat într-un declin treptat, sub un nivel pe care îl depășise încă de-acum douăzeci de ani. Imediat după alegerea lui Donald Trump, au fost reamintite constant două avertismente care astăzi par profetice. Opinia lui Ralf Dahrendorf cum că secolul XXI va fi un „secol al autoritarismului”.⁶ Și cartea lui Richard Rorty, *Achieving our Country*, în care problematizează impactul globalizării (și rolul „stângii culturale”), anunțând o întregă serie de posibili pași înapoi: ascensiunea „demagogilor abuzivi”, o creștere a inegalității sociale și economice, începutul unei „lumi orwelliene”, revolta celor lăsați în urmă, o întoarcere a „sadismului”, a resentimentelor, dar și a observațiilor disprețuitoare la adresa femeilor și minorităților.⁷

Colecția în care a apărut eseu lui Dahrendorf a fost publicată în 1998, coincizând cu punctul culminant al unui prim val de reflecții asupra globalizării. Dacă răsfoiești cărțile acelor ani, poți da peste multe fragmente care par comentarii

---

⁵ Asupra acestui subiect și despre conceptul de „modernizare regresivă”, vezi Oliver Nachtwey, *Die Abstiegs-gesellschaft. Über das Aufbegehren in der regressiven Moderne*, Berlin: Suhrkamp, 2016.

⁶ Ralf Dahrendorf, „Anmerkungen zur Globalisierung”, în: *Perspektiven der Weltgesellschaft*, ed. de Ulrich Beck, Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1998, pp. 41-54, p. 52 ș.u.

⁷ Richard Rorty, *Achieving our Country*, Harvard University Press, 1998, mai ales cap. 4.

asupra evenimentelor din 2016. Sociologul german Wilhelm Heitmeyer avertiza în privința „unui capitalism autoritar“, a „unei politici represive de stat“ și a unui „populism înverșunat de dreapta“.⁸ Și Dani Rodrik a profetizat în *Granițele globalizării* că globalizarea va duce la „dezintegrare socială“, avertizând că nu e deloc improbabil să aibă loc „un recul protecționist“.⁹

Multe dintre aceste estimări sunt bazate pe ceva asemănător „dinamicii polanyiene“ a unei a Doua Mari Transformări. Istoricul economiei austro-ungar Karl Polanyi arată în cartea sa clasică apărută în 1944, *Marea transformare*, felul în

⁸ Wilhelm Heitmeyer, „Autoritärer Kapitalismus, Demokratieentleerung und Rechtspopulismus. Eine Analyse von Entwicklungstendenzen“, în: *Schattenseiten der Globalisierung. Rechtsradikalismus, Rechtspopulismus und separatistischer Regionalismus in westlichen Demokratien*, ed. de Dietmar Loch și Wilhelm Heitmeyer, Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1998, pp. 497-534, p. 500.

⁹ Dani Rodrik, *Has Globalization Gone Too Far?*, Institute for International Economics, 1997, p. 86. În acest context putem să-i numim, printre alții, și pe Benjamin Barber, *Jihad vs. McWorld*, New York: Crown, 1995; Ulrich Beck, *Was ist Globalisierung? Irrtümer des Globalismus – Antworten auf Globalisierung*, Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1997; Noam Chomsky, *Profit Over People*, New York: Seven Stories Press, 1999; Viviane Forrester, *The Economic Horror*, Cambridge: Polity Press, 1999; Claus Leggewie, *Die Globalisierung und ihre Gegner*, München: Beck, 2003; Robert B. Reich, *The Work of Nations*, New York: Vintage Books, 1992; Harald Schumann/Hans-Peter Martin, *Die Globalisierungsfalle. Der Angriff auf Demokratie und Wohlstand*, Reinbek bei Hamburg: Rowohlt, 1996 [*The Global Trap*, Pluto Press, 1997]; Joseph E. Stiglitz, *Globalizare. Speranțe și deziluzii*, Editura Economică, București, 2006; Jean Ziegler, *Die neuen Herrscher der Welt und ihre globalen Widersacher*, München: Bertelsmann, 2003.

care societatea industrial-capitalistă a secolului al XIX-lea ia naștere pe baza mai multor circumstanțe mici, feudale, de natură agrară, dar integrate politic, cultural și instituțional, lucru care a condus la o serie întreagă de urmări colaterale și contramișcări, până când economia a fost încorporată din nou la nivelul statelor naționale ale bunăstării.¹⁰ Această vastă dezvoltare socială și geografică se repetă acum, când capitalismul pare să lase în urmă granițele statelor-națiune – o dezvoltare urmată iarăși de consecințe colaterale și contramișcări¹¹. Mă gândesc – pe partea stângă a spectrului politic – la înființarea Attac în 1998, la așa-numita „Bătălie de la Seattle” din 1999, precum și la primul World Social Forum din Porto Alegre (2001)¹², și – pe partea dreaptă, de data aceasta – la primele succese ale populiștilor antiglobaliști de dreapta: performanța surprinzătoare a lui Pat Buchanan la alegerile republicane americane din 1999 (la care se referă și Rorty și Rodrik) sau la succesul FPÖ-ului lui Jörg Haider, care la alegerile parlamentare austriece din 1998 a primit al doilea număr de voturi.

Dacă am sintetiza soluțiile propuse la acea vreme, am vedea că atunci se cerea – repetând mișcarea descrisă de Polanyi –

---

¹⁰ Karl Polanyi, *Marea transformare. Originile politice și economice ale epocii noastre*, Editura Tact, Cluj-Napoca, 2013, traducere de Ciprian Șiulea.

¹¹ Vezi și, cu referire directă la Polanyi, Philip G. Cerny, „Globalisierung und die neue Logik kollektiven Handelns”, în: *Politik der Globalisierung*, ed. de Ulrich Beck, Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1998, pp. 263-296.

¹² Însoțită la vremea sa de influente diagnostice teoretice și de presă; e suficient să ne gândim la Naomi Klein, *No Logo. Tiraniamărcilor*, Comunicare.ro, București, 2007 sau la *Empire* de Michael Hardt și Toni Negri, Harvard University Press, 2000.

o reintegrare la nivel global a unei economii scăpate de sub control; prin înființarea unor instituții transnaționale, politica trebuia să poată găsi soluții globale pentru probleme globale. În același timp, trebuia încurajată o atitudine corespunzătoare, un sentiment cosmopolit al apartenenței la un grup comun.

Ironia face însă ca riscurile globalizării abia schițate atunci să devină în anii următori complet reale – terorismul internațional, schimbările climatice, crizele financiare și valutare și, în cele din urmă, marile mișcări migratorii, deși lumea nu era pregătită politic pentru ele. Așa cum nici pe plan subiectiv nu s-a ajuns evident la impunerea aceluia sentiment cosmopolit robust de identitate colectivă. Dimpotrivă, astăzi suntem martorii unei renașteri a distincțiilor noi/ei pe baze etnice, naționale și confesionale. După pretinsul „sfârșit al istoriei”, logica unei „ciocniri a civilizațiilor” a înlocuit surprinzător de repede schema prieten/dușman a Războiului Rece.

Dacă puteai deja întrezări regresia de nestăpânit în toamna lui 2015, evenimentele care au urmat au format totuși o panoramă foarte sumbră: conflictul sirian, rezultatul referendumului pentru Brexit, atacul terorist din Nisa, succesul AfD în Germania, încercarea eșuată de puci din Turcia și reacțiile ei politice, victoria lui Trump etc.

Deși până acum s-a vorbit mai ales despre riscurile globalizării, multe dintre eseurile din acest volum susțin că este vorba de fapt despre o formă radicală de piață [*marktradikale*] a globalizării și c-am putea vorbi perfect legitim despre riscurile neoliberalismului. Așadar, contribuțiile adunate aici

pot fi citite și ca studii asupra modurilor separate în care – ca să-l parafrazăm pe Ernst-Wolfgang Böckenförde¹³ – democrațiile neoliberale depind de pre-condiții pe care ele însele nu le pot garanta: de mass-media funcționale, care oferă un anumit pluralism al opiniilor, de asociații intermediare ca sindicatele, partidele sau uniunile, în care oamenii pot avea experiența propriei autoeficiențe; de partide adevărate de stânga, care reușesc să articuleze interesele diferitelor pături sociale și de un sistem de educație care nu reduce educația la un proces de producție de „capital uman” sau la memorarea pe de rost de exerciții pentru testele Pisa.

Marea Regresie care poate fi observată în prezent este, posibil, rezultatul unui efect combinat de riscuri ale globalizării și ale neoliberalismului deopotrivă: problemele care apar ca urmare a inabilității politicienilor de a controla interdependența globală afectează acum societăți care nu sunt pregătite instituțional și cultural să le facă față.

Această carte își propune să preia discuția despre globalizare din anii '90 ai secolului trecut și s-o ducă mai departe. Cercetători și intelectuali publici își exprimă aici părerea asupra unor întrebări presante. Cum am ajuns în această situație? Unde o să fim în cinci, zece sau douăzeci de ani? Cum poate

---

¹³ Böckenförde spune, deși într-un alt context: „Statul libertarian secular trăiește pe seama unor asumptions pe care el însuși nu le poate garanta.” (Ernst-Wolfgang Böckenförde, „Die Entstehung des Staates als Vorgang der Säkularisation“, în: *Staat, Gesellschaft, Freiheit. Studien zur Staatstheorie und zum Verfassungsrecht*, Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1977 [1967], pp. 42-64, p. 60.)

fi oprită și inversată această regresie globală? Confrunțați cu o ligă internațională a naționaliștilor, cartea e o încercare de a stabili o sferă publică transnațională, pe trei niveluri: primul, cel al autorilor și al autoarelor, urmat de nivelul fenomenelor discutate, al treilea fiind nivelul distribuției – cartea apare simultan în mai multe țări.

În primul rând, trebuie să le mulțumesc, firește, autorilor și autoarelor pentru disponibilitatea de a participa la această încercare și de a scrie într-un timp relativ scurt texte substanțiale. Mulțumesc de asemenea editurilor internaționale cu care colaborez pentru încrederea arătată proiectului, și lui Mark Greif și John Thompson pentru sfaturile lor. Acest volum este de asemenea un proiect editorial care n-ar fi fost posibil fără ajutorul colegelor și colegilor mei de la Suhrkamp. Mulțumesc deci lui Edith Baller, Felix Dahm, Andrea Engel, Eva Gilmer, Petra Hardt, Christoph Hassenzahl, Christian Heilbronn, Nora Mercurio și Janika Rüter.

Berlin, decembrie 2016
Heinrich Geiselberger

1. Uzura democrației

Arjun Appadurai

Întrebarea centrală a timpurilor noastre este dacă asistăm la respingerea la nivel global a democrației liberale și la înlocuirea ei cu un soi de autoritarism populist. Semnale puternice ale acestei tendințe ne parvin din America lui Trump, Rusia lui Putin, India lui Modi și Turcia lui Erdoğan. În plus, există numeroase exemple de guverne autoritare instalate deja (Orbán în Ungaria, Duda în Polonia) și de aspiranți redutabili la o conducere autoritară de dreapta în Franța, Austria și alte țări din Uniunea Europeană. La un loc, populațiile acestor țări reprezintă aproape o treime din populația totală a lumii. Acest viraj spre dreapta produce tot mai multă îngrijorare, însă explicațiile satisfăcătoare pentru el sunt relativ puține. În acest eseu, propun o explicație și o abordare europeană în vederea construirii unei alternative.

Conducători și conduși

Este necesară o regândire a relației dintre conducători și conduși în contextul noilor populisme din jurul nostru. Reflexele noastre tradiționale de analiză ne îndeamnă să credem că tendințele sociale majore din sfera publică au de-a

face cu chestiuni precum charisma, propaganda, ideologia și alți factori a căror premisă generală este că între conducători și conduși există o legătură puternică. Fără îndoială, și între conducătorii și condușii de astăzi există o legătură, însă ea se bazează pe o suprapunere întâmplătoare și parțială între ambițiile, viziunile și strategiile conducătorilor, pe de-o parte, și temerile, traumele și motivele de furie ale celor pe care-i conduc, pe de cealaltă. Liderii cu un parcurs fulminant în cadrul noilor mișcări populiste au de obicei un stil xenofob, patriarhal și autoritar. Susținătorii lor pot împărtăși o parte din aceste tendințe, dar sunt în plus speriați, furioși și resentimentari față de ceea ce societățile de care aparțin au făcut, respectiv nu au făcut, pentru ei. Profilurile acestea se întâlnesc, desigur, mai ales în contextul alegerilor (indiferent cât de fraudate sau controlate ar fi ele). Dar acest punct de intersecție nu e ușor de înțeles. De ce unii musulmani din India și Statele Unite votează pentru Modi și Trump? De ce unele femei din Statele Unite îl adulează pe Trump? De ce grupuri din fosta Republică Democrată Germană votează acum politicieni de dreapta? Pentru a explica aceste paradoxuri e nevoie să ne gândim la liderii și susținătorii noilor populisme ca fiind cumva independenți unii de ceilalți.

Mesajul venit de sus

Noii lideri populiști își asumă aspirația unei conduceri naționale într-o epocă în care suveranitatea națională se află în criză. Cel mai frapant simptom al acestei crize a

suveranității este că niciunul dintre statele naționale moderne nu-și controlează ceea ce-am putea numi propria economie națională. Problema afectează în egală măsură țările cele mai bogate și pe cele mai sărace. Mare parte din economia Statelor Unite se află în mâinile chinezilor, chinezii depind vital de materiile prime venite din Africa și America Latină, precum și din alte zone ale Asiei, toată lumea depinde până la un punct de petrolul din Orientul Mijlociu, iar practic toate statele naționale moderne depind de armamentul sofisticat produs de un număr mic de țări bogate. Suveranitatea economică, ca fundament al suveranității naționale, a fost întotdeauna un principiu îndoielnic. Astăzi, devine din ce în ce mai irelevant.

În absența unei economii naționale pe care statele moderne să poată pretinde că o protejează și o dezvoltă, nu e de mirare că tendința globală, atât în cazul unor state eficiente cât și al multor mișcări populiste aspirante, este de a mima suveranitatea națională printr-un apel la majoritarismul cultural, la etnonaționalism și la eliminarea opoziției intelectuale și culturale interne. Cu alte cuvinte, pierderea generalizată a suveranității economice produce o mutare a accentului pe suveranitatea culturală. Acest apel la cultură ca sediu al suveranității naționale ia forme multiple.

Să luăm exemplul Rusiei controlate de Vladimir Putin. În decembrie 2014, Putin a semnat un decret pentru introducerea unei noi politici culturale de stat, construită în jurul sloganului: „Rusia nu e Europa.” O reflexie a ostilității explicite față de Vestul cultural și de multiculturalismul european, pe

care Putin îl caracterizează drept „castrat și sterp”¹, ambele expresii cu puternice conotații sexuale, această politică înrolează masculinitatea rusă ca forță politică. Retorica folosită îndeamnă explicit la o întoarcere la valorile tradiționale rusești, fiind ancorată într-o veche istorie a sentimentului slavofil și a politicilor culturale rusofile. Emis în contextul bătăliei pentru viitorul Ucrainei, documentul a constituit baza legală pentru anularea concertelor rock ale muzicianului rus anti-Kremlin Andrei Makarevici, fiind în același timp un ecou al politicii îndelungate de hărțuire a trupei Pussy Riot. Măsura reclamă un „spațiu cultural unificat” pe întreg teritoriul Rusiei și afirmă clar că unicitatea și uniformitatea culturală a Rusiei constituie instrumente cruciale care, în țară, vor fi folosite împotriva minorităților culturale, iar, în afara ei, împotriva dușmanilor politici.

Turcia sub Recep Tayyip Erdoğan a transformat la rândul său cultura într-un teatru al suveranității. Principalul vehicul al strategiei lui este susținerea unei întoarceri la tradițiile, formele lingvistice și grandoarea imperială otomană (ideologie pe care criticii săi au etichetat-o drept „neotomanism”). Această viziune despre Turcia aduce laolaltă ambițiile globale ale țării, rezistența la intervențiile Rusiei în Orientul Mijlociu, precum și o contrapondere la aspirațiile țării de a se integra în Uniunea Europeană. Postura neotomană joacă un

---

¹ Vladimir Putin, discursul prezidențial în fața Adunării Federale (12 decembrie 2014); traducerea în limba engleză a discursului este disponibilă la: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/19825> (accesat în noiembrie 2016).

rol-cheie și în demersul lui Erdoğan de a marginaliza și de a înlocui naționalismul laic al lui Kemal Atatürk, simbolul Turciei moderne, cu un stil de conducere mai religios și imperial. Pe lângă represiunea directă a opoziției politice populare, cum s-a întâmplat în 2013 în Parcul Gezi, țara a asistat și la o importantă cenzură a instituțiilor de artă și de cultură.

Din multe puncte de vedere, cel care ilustrează cel mai bine modul în care noii lideri autoritari produc și mențin o strategie populistă este Narendra Modi, ideologul de dreapta care ocupă astăzi postul de prim-ministru al Indiei. Acesta are în spate o lungă carieră ca organizator și activist de partid pentru dreapta hindusă din India. Aflat în fruntea statului Gujarat între 2001 și 2014, Modi a fost implicat în genocidul musulmanilor pe întreg teritoriul acestui stat din 2002, după ce câțiva musulmani ar fi atacat un tren cu pelerini hinduși. Deși mulți progresiști indieni continuă să considere că Modi a orchestrat în mod activ acest genocid, el a reușit să evite mai multe condamnări penale și civile, câștigând în 2014 campania pentru funcția de prim-ministru al Indiei. Susținător declarat al Hindutva (naționalismul hindus), el o consideră ideologia potrivită pentru India și, asemenea multora din lotul actual de populiști autoritari de pretutindeni, îmbină naționalismul cultural extrem cu politici și proiecte pronunțat neoliberale. Sub conducerea sa din ultimii aproape trei ani, India a cunoscut un număr fără precedent de atacuri asupra libertăților sexuale, religioase, culturale și artistice, consecință a distrugerii sistematice a moștenirii laice și socialiste a lui Jawaharlal Nehru și a

viziunii non-violente a lui Mahatma Gandhi. Sub Modi, războiul cu Pakistanul pândește constant după colț, musulmanii din India trăiesc tot mai mult în frică, iar daliții (anterior „cei de neatins“, castele cele mai de jos) sunt zi de zi atacați și umiliți fățiș. Modi a îngemănat vocabularul purității etnice cu discursul curățeniei și al salubrității. O imagine a Indiei în afara țării drept o combinație de modernitate digitală și autenticitate hindusă și dominația hindusă în țară constituie pietrele de temelie ale suveranității indiene.

Același lucru e valabil și-n cazul celui mai recent coșmar al nostru, victoria lui Donald Trump în alegerile americane din 8 noiembrie 2016. Cum evenimentul s-a petrecut de curând, ne lipsește în mare măsură distanța necesară. Abia ales însă, Trump a început deja să-și pună în aplicare planurile din timpul campaniei prin măsurile anunțate și numirile în cabinet. Nu ne putem aștepta ca victoria să-l tempereze. Retorica lui Trump, în care misoginismul se amestecă cu rasismul, xenofobia și megalomania la o scară fără precedent în istoria recentă, se axează pe două mesaje extreme, unul implicit, celălalt explicit. Mesajul explicit este dorința de „a-i reda Americii măreția“ (*Make America Great Again*), prin întărirea poziției Statelor Unite în contextul prezenței sale militare externe, prin renegocierea diferitelor tratate comerciale despre care consideră că au știrbit din avuția și prestigiul SUA, prin eliberarea firmelor americane de sub jugul unor impozite și norme de protecție a mediului și, înainte de toate, prin respectarea promisiunii de „a-i înregistra“ pe toți musulmanii din SUA, de a-i deporta pe toți imigranții ilegali, de a înăspri